

**Protokół w sprawie laserowych broni oślepiających, Wiedeń, 12 października 1995 r.
(Protokół IV do konwencji z 1980 r.)**

(M. Flemming, J. Wojciechowska, Zbrodnie wojenne. Przestępstwa przeciwko pokojowi, państwu i obronności. Rozdział XVI, XVII, XVIII kodeksu karnego. Komentarz, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 1999, s. 574)

Artykuł 1

Zabrania się użycia broni laserowych specjalnie skonstruowanych w taki sposób, że ich jedyną funkcją bojową lub jedną z ich funkcji bojowych jest wywołanie trwałej ślepoty u osób, których wzrok nie jest wzmocniony, to jest które patrzą gołym okiem lub noszą szkła korekcyjne. Wysokie Umawiające się Strony nie będą przekazywać takich broni żadnemu państwu ani żadnemu tworowi innemu niż państwo.

Artykuł 2

Podczas używania systemów laserowych Wysokie Umawiające się Strony podejmą wszelkie wykonalne środki ostrożności dla zapobieżenia przypadkom trwałej ślepoty u osób, których wzrok nie jest wzmocniony. Takie środki ostrożności obejmą szkolenie ich sił zbrojnych i inne kroki praktyczne.

Artykuł 3

Zakaz zawarty w niniejszym Protokole nie obejmuje oślepienia będącego przypadkowym lub ubocznym skutkiem legalnego wojskowego użycia systemów laserowych, w tym też systemów laserowych stosowanych przeciwko urządzeniom optycznym.

Artykuł 4

Do celów niniejszego Protokołu przez „trwałą ślepotę” rozumie się nieodwracalną i nieuleczalną utratę wzroku, która stanowi poważne kalectwo bez jakiegokolwiek perspektywy na poprawę. Poważne kalectwo oznacza ostrość widzenia niższą niż 20/ 200, mierzoną w obu oczach przy zastosowaniu testu Snellena.

**Protokół w sprawie zakazów lub ograniczeń użycia min,
min-pułapek i innych urządzeń, Genewa, 3 maja 1996 r.**

(Protokół II do konwencji z 1980 r. w postaci zmienionej 3 maja 1996 r.)

(M. Flemming, J. Wojciechowska, Zbrodnie wojenne. Przestępstwa przeciwko pokojowi, państwu i obronności. Rozdział XVI, XVII, XVIII kodeksu karnego. Komentarz, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 1999, s. 555-571)

Artykuł 1

Zakres stosowania

1. Niniejszy protokół dotyczy użycia na lądzie min, min-pułapek i innych urządzeń określonych niżej, włącznie z minami ustawionymi w celu uniemożliwienia dostępu do pasów przybrzeżnych, dróg wodnych i rzek, jednakże nie stosuje się go do min przeciw okrętom na morzu lub wodach śródlądowych.

2. Niniejszy protokół ma zastosowanie, obok sytuacji, o jakich mowa w art. 1 niniejszej konwencji, także do sytuacji, o jakich mowa we wspólnym art. 3 konwencji genewskich z 12 sierpnia 1949 r. Niniejszy protokół nie ma zastosowania do wewnętrznych napięć i niepokoїв, jak: rozruchy, odosobnione i sporadyczne akty przemocy i inne działania podobnego rodzaju, które nie są konfliktami zbrojnymi.

3. W razie konfliktów zbrojnych, które nie mają charakteru międzynarodowego i rozgrywają się na terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron, każda strona konfliktu jest obowiązana do stosowania zakazów i ograniczeń przewidzianych przez niniejszy protokół.

4. Żaden przepis niniejszego protokołu nie może uzasadniać naruszenia suwerenności państwa ani odpowiedzialności, jaką ponosi rząd za utrzymanie lub przywrócenie wszelkimi legalnymi środkami porządku publicznego w państwie albo za obronę jednoścї państwa i jego integralności terytorialnej.

5. Żaden przepis niniejszego protokołu nie może usprawiedliwiać interwencji bezpośredniej lub pośredniej, z jakiegokolwiek powodów, w konflikt zbrojny lub w sprawy wewnętrzne lub zewnętrzne Wysokiej Umawiającej się Strony, na której terytorium toczy się konflikt.

6. Zastosowanie postanowień niniejszego protokołu w odniesieniu do stron konfliktu, które nie są Wysokimi Umawiającymi się Stronami, a które przyjęły niniejszy Protokół, nie zmieni w sposób wyraźny lub dorozumiany ich statusu prawnego ani statusu prawnego spornego terytorium.

Artykuł 2 **Definicje**

Dla celów niniejszego protokołu:

1. „Mina” oznacza dowolny środek wybuchowy umieszczony w ziemi, na lub w pobliżu ziemi albo innej powierzchni i przeznaczony do wybuchu wskutek obecności, bliskości lub zetknięcia się nim osoby albo pojazdu.

2. „Mina narzutowa” oznacza minę nie umieszczaną bezpośrednio, lecz ustawianą za pomocą działa, pocisku, rakiety, moździerza, lub podobnych środków albo też zrzucaną ze statku powietrznego. Miny ustawiane za pomocą systemów ulokowanych na ziemi z odległości mniejszej niż 500 metrów nie są uznawane za „naruszowe” pod warunkiem, że są używane zgodnie z artykułem 5 i innymi odnośnymi artykułami niniejszego protokołu.

3. „Mina przeciwpiechotna” oznacza minę przede wszystkim przeznaczoną do wybuchu wskutek obecności, bliskości lub zetknięcia się z nią osoby, powodującą unieszkodliwienie, zranienie lub zabicie jednej lub więcej osób.

4. „Mina-pułapka” oznacza urządzenie lub materiał, który jest przeznaczony, skonstruowany albo przystosowany do zabijania lub ranienia i który działa nieoczekiwanie, gdy człowiek poruszy pozornie nieszkodliwy przedmiot, przybliży się do niego lub wykona pozornie bezpieczną czynność.

5. „Inne urządzenia” oznaczają ręcznie umieszczane środki wybuchowe i urządzenia, włącznie z improwizowanymi urządzeniami wybuchowymi, przeznaczone do zabijania, ranienia lub wyrządzania szkód i które są zdalnie lub samoczynnie pobudzone po upływie określonego czasu.

6. „Obiekt wojskowy” oznacza w odniesieniu do przedmiotów każdy obiekt, który ze względu na swój charakter, położenie, przeznaczenie lub wykorzystanie wnoszą efektywny wkład do działań wojskowych, i którego całkowite lub częściowe zniszczenie, zdobycie lub unieszkodliwienie w okolicznościach występujących w danej chwili, daje określoną przewagę wojskową.

7. „Obiekty cywilne” są to wszelkie obiekty, które nie są obiektami wojskowymi w rozumieniu ustępu 6 niniejszego artykułu.

8. „Pole minowe” jest określonym obszarem, na którym umieszczono miny, a „obszar zaminowany” jest obszarem niebezpiecznym ze względu na obecność min. „Pozorowane pole minowe” oznacza obszar wolny od min, który symuluje pole minowe. Termin „pole minowe” obejmuje „pozorowane pole minowe”.

9. „Rejestracja” oznacza fizyczne, administracyjne i techniczne działania mające na celu uzyskanie dla celów rejestracji w oficjalnych dokumentach wszelkich dostępnych informacji, ułatwiających lokalizację pól minowych, obszarów zaminowanych, min, min-pułapek i innych urządzeń.

10. „Mechanizm samozniszczenia” oznacza wmontowany lub przyłączony z zewnątrz, działający automatycznie mechanizm gwarantujący zniszczenie materiałów wybuchowych, do których jest wmontowany lub przyłączony.

11. „Mechanizm samoneutralizacji” oznacza wmontowany, automatycznie działający mechanizm, który powoduje, że materiały wybuchowe, do których został podłączony nie zadziałają.

12. „Samounieczynnienie” oznacza automatyczny proces, który czyni urządzenie niesprawnym wskutek nieodwracalnego wyczerpania jednego elementu, na przykład baterii, istotnego dla jego działania.

13. „Zdalne sterowanie” oznacza sterowanie z odległości.

14. „Urządzenie antymanipulacyjne” oznacza urządzenie przeznaczone do ochrony miny, stanowiące jej część, połączone z nią, przyłączone do niej lub umieszczone pod nią, które działa w razie próby manipulowania przy minie.

15. „Przekazywanie” oznacza, poza materialnym wycofaniem min z terytorium państwa lub ich materialnym wprowadzeniem do innego państwa, przekazywanie prawa własności i kontroli nad minami, nie oznacza jednak odstąpienia terytorium, na którym miny zostały rozmieszczone.

Artykuł 3

Ogólne ograniczenia użycia min, min-pułapek i innych urządzeń

1. Niniejszy artykuł stosuje się do:

- a) min,
- b) min-pułapek,
- c) innych urządzeń.

2. Każda Wysoka Umawiająca się Strona lub każda strona konfliktu jest odpowiedzialna, stosownie do postanowień niniejszego protokołu, za wszystkie miny, wszystkie miny-pułapki i inne urządzenia, których użyła; zobowiązuje się ona do ich zebrania, usunięcia, zniszczenia lub utrzymywania ich stosownie do art. 10 protokołu.

3. Zabrania się we wszelkich okolicznościach użycia min, min-pułapek i innych urządzeń, które zostały skonstruowane dla powodowania zbędnych szkód i niepotrzebnych cierpień lub mogą wywoływać takie szkody lub cierpienia.

4. Bronie, których dotyczy niniejszy artykuł, winny ściśle odpowiadać normom i ograniczeniom podanym w załączniku technicznym co do każdej poszczególnej kategorii.

5. Zabrania się użycia min, min-pułapek i innych urządzeń wyposażonych w mechanizm lub urządzenie specjalnie skonstruowane dla wywołania wybuchu bez zetknięcia się z nimi, pod wpływem pola magnetycznego lub pod innym wpływem wywołanym gradem w urządzeniu wykrywającym miny, wykorzystywanego normalnie do operacji wykrywania.

6. Zabrania się użycia min, które same się unieuczynnają, wyposażonych w urządzenie antymanipulacyjne, skonstruowane tak, by było zdolne do działania po tym, jak miny przestałyby być czynne.

7. Zabrania się we wszelkich okolicznościach kierowania broni, jakich dotyczy niniejszy artykuł, ogólnie przeciwko ludności cywilnej albo przeciwko indywidualnym osobom cywilnym, albo też przeciwko dobrom cywilnym, niezależnie od tego, czy ma to dziać się w celach ofensywnych, obronnych czy jako represalia.

8. Użycie bez rozróżnienia broni, jakich dotyczy niniejszy artykuł jest zabronione. Przez użycie bez rozróżnienia rozumie się umieszczenie tych broni:

a) w miejscu innym niż cel wojskowy lub tak, że te bronie nie są skierowane przeciwko takiemu celowi. W razie wątpliwości co do tego, czy określone dobro, które normalnie jest przeznaczone do użytku cywilnego, np. miejsce kultu religijnego, dom lub szkoła, jest wykorzystywane do efektywnego wspierania działania wojskowego, domniemywa się, że takie dobro nie jest używane do takiego celu,

b) które zakłada taką metodę lub sposób przeniesienia do celu, że te bronie nie mogą być skierowane przeciwko określonemu celowi wojskowemu,

c) po której można oczekiwać, że powoduje ubocznie straty w życiu ludzkim wśród ludności cywilnej, ranienia osób cywilnych, szkody w dobrach o charakterze cywilnym, które byłyby nadmierne w zestawieniu z oczekiwaną, konkretną i bezpośrednią korzyścią wojskową.

9. Szereg wyraźnie oddzielonych i wyróżniających się celów wojskowych położonych w mieście, w osiedlu, we wsi lub w innej strefie, w której występuje analogiczne skupienie ludności cywilnej lub dóbr o charakterze cywilnym, nie mogą być uważane za jeden cel wojskowy.

10. Wszystkie możliwe środki ostrożności należy podejmować dla ochrony osób cywilnych przed działaniem broni, o jakich mowa w niniejszym artykule. Możliwe środki ostrożności to środki, które można zastosować, lub które praktycznie można rozważyć w danych okolicznościach, zwłaszcza względy humanitarne i wojskowe. Są to przede wszystkim, choć nie wyłącznie, następujące warunki:

a) działanie, na krótszy lub dłuższy czas, rozmieszczonych min na miejscowa ludność cywilna, dopóki pole minowe pozostanie na miejscu,

b) środki, jakie można podjąć dla ochrony osób cywilnych (na przykład urządzenie zamknięć, sygnalizacji, ostrzeżeń, dozoru),

c) istnienie innych systemów i efektywnej możliwości ich stosowania,

d) wymogi wojskowe, jakim winno odpowiadać pole minowe, na krótki lub długi okres.

11. Należy wydać skuteczne uprzedzenie o każdym przypadku rozmieszczenia min, min-pułapek lub innych urządzeń, jeśli mogłyby one mieć następstwa dla ludności cywilnej, chyba że okoliczności nie pozwalają na to.

Artykuł 4

Ograniczenia użycia min przeciwpiechotnych

Zabrania się użycia min przeciwpiechotnych, które są niewykrywalne w rozumieniu § 2 załącznika technicznego.

Artykuł 5

Ograniczenia użycia min przeciwpiechotnych innych niż miny zdalnie stawiane

1. Niniejszy artykuł stosuje się do min przeciwpiechotnych innych niż miny zdalnie stawiane.

2. Zabrania się używania broni, do których odnosi się niniejszy artykuł, a które nie są zgodne z przepisami załącznika technicznego dotyczącymi samoniszczenia lub samounieczynnienia, chyba że:

a) te bronie zostały rozmieszczone w strefie, której obwód jest oznaczony i która jest nadzorowana przez personel wojskowy i chroniona przez zamknięcie lub w inny sposób w celu skutecznego zapobieżenia, by mogły tam wejść osoby cywilne. Oznakowanie winno być rozpoznawalne i trwałe. Winno być widoczne przynajmniej dla każdego, kto znajdzie się w bezpośrednim sąsiedztwie strefy,

b) te bronie nie zostały usunięte przed ewakuacją strefy, o ile nie została ona przekazana siłom zbrojnym innego państwa, które podejmują się odpowiedzialności za utrzymanie środków ochrony wymaganych przez niniejszy artykuł, a później odpowiedzialności za usunięcie tych broni.

3. Strona konfliktu jest zwolniona z obowiązku przestrzegania postanowień § 2 ustępów a) i b) jeżeli faktycznie przeszkodę stanowił przymus zrezygnowania z kontroli nad strefą wskutek działań nieprzyjaciela, albo jeśli przeszkodziło jej w tym bezpośrednie działanie wojskowe nieprzyjaciela. Jeśli ta strona odzyska kontrolę nad strefą jest ona na nowo zobowiązana do przestrzegania tych postanowień.

4. Jeśli siły zbrojne jednej strony konfliktu zdobędą kontrolę nad strefą, w której są rozmieszczone bronie, jakich dotyczy niniejszy artykuł, powinny one, na miarę swych

możliwości, utrzymywać a w razie potrzeby utworzyć środki ochrony wymagane przez niniejszy artykuł aż do czasu, gdy bronie te zostaną usunięte.

5. Powinny być podjęte wszystkie możliwe środki dla zapobieżenia usuwaniu bez upoważnienia, zmienieniu, niszczeniu lub ukrywaniu wszelkich urządzeń systemów lub materiałów użytych do oznaczenia obwodu strefy.

6. Bronie, których dotyczy niniejszy artykuł, a które wyrzucają odłamki w łuku poziomym mniejszym od 90o i są umieszczone na ziemi lub nad ziemią, mogą być używane bez potrzeby stosowania środków, o jakich mowa w § 2 ustęp a) niniejszego artykułu co najwyżej przez 72 godziny jeżeli:

- a) znajdują się w bezpośredniej bliskości jednostki wojskowej, która je rozmieściła,
- b) strefa jest nadzorowana przez personel wojskowy dla zapobieżenia wejściu tam osób cywilnych.

Artykuł 6

Ograniczenia użycia min zdalnie stawianych

1. Zabrania się użycia min stawianych zdalnie, chyba że zostaną ujęte w ewidencję zgodnie z przepisami § 1 ustęp b) załącznika technicznego.

2. Zabrania się użycia min przeciwpiechotnych stawianych zdalnie, które nie odpowiadają przepisom załącznika dotyczącym samozniszczenia i samounieczynnienia.

3. Zabrania się użycia min stawianych zdalnie, innych niż miny przeciwpiechotne, chyba że zostaną one wyposażone, w miarę możliwości, w skuteczny mechanizm samozniszczenia lub samounieczynnienia. i zawierają urządzenia dodatkowe do rozbrojenia, specjalnie przeznaczone do tego, aby mina nie działała kiedy przestaje służyć celom wojskowym, dla których została ustawiona na miejscu.

Artykuł 7

Zakaz użycia min-pułapek i innych urządzeń

1. Bez uszczerbku dla norm prawa międzynarodowego mających zastosowanie w konfliktach zbrojnych, a dotyczących zdradzieckiego zachowania i wiarołomstwa, zabrania się, niezależnie od okoliczności, użycia min-pułapek i innych urządzeń, które w jakikolwiek sposób są dołączone lub upodobnione:

- a) do międzynarodowo uznanych ochronnych oznak, znaków lub sygnałów;
- b) do chorych, rannych lub zwłok;
- c) do miejsc grzebania lub kremacji albo mogił;
- d) do urządzeń medycznych, sprzętu medycznego, zasobów medycznych lub transportu sanitarnego;
- e) do zabawek dziecięcych lub innych przenośnych przedmiotów lub produktów specjalnie przeznaczonych do żywienia, ochrony zdrowia, higieny, ubioru lub nauczania dzieci;
- f) do żywności lub napojów;
- g) do wyposażenia lub akcesoriów kuchennych z wyjątkiem znajdujących się w jednostkach wojskowych, miejscach rozmieszczania wojsk lub składach wojskowych;
- h) do przedmiotów o wyraźnym religijnym charakterze;
- i) do zabytków, dzieł sztuki lub miejsc kultu, które stanowią kultowe lub duchowe dziedzictwo narodów; lub
- j) do zwierząt lub ich szczątków.

2. Zabrania się użycia min-pułapek lub innych urządzeń, które mają wygląd niegroźnych, przenośnych przedmiotów, ale w rzeczywistości są specjalnie skonstruowane i wytwarzane dla pomieszczenia materiałów wybuchowych.

3. Zabrania się, bez uszczerbku dla postanowień art. 3, użycia broni, o jakich mowa w niniejszym artykule we wszystkich miastach, osiedlach i wsiach lub innych strefach, w

których znajduje się analogiczne skupisko ludności cywilnej, gdzie nie toczy się walka między siłami lądowymi, ani też walka taka, bezpośrednio nie zagraża, chyba że:

a) takie bronie są rozmieszczone na celu wojskowym lub w bezpośredniej bliskości takiego celu,

b) zostały zastosowane takie środki, jak rozmieszczenie posterunków lub utworzenie zamknięć dla ochrony ludności cywilnej przed działaniem takich broni.

Artykuł 8

Przekazywanie

1. W celu podjęcia działań dla realizacji celów niniejszego protokołu każda Wysoka Umawiająca się Strona:

a) zobowiązuje się do nie przekazywania min, których użycie jest zabronione przez niniejszy Protokół;

b) zobowiązuje się nie przekazywać min odbiorcy innemu niż państwo lub organ państwowy uprawniony do ich otrzymywania;

c) zobowiązuje się do powściągliwości w przekazywaniu min, których użycie jest ograniczone przez niniejszy protokół. W szczególności każda Umawiająca się Strona zobowiązuje się nie przekazywać min przeciwpiechotnych państwom, które nie są związane przez protokół, chyba że państwo, które je otrzymuje, zobowiąże się do stosowania niniejszego protokołu,

d) zobowiązuje się do zapewnienia, by każde przekazanie dokonane zgodnie z niniejszym artykułem wykonane było przy pełnym przestrzeganiu, zarówno przez państwo przekazujące miny, jak i przez przyjmujące odnośnych przepisów niniejszego protokołu i stosownych norm międzynarodowego prawa humanitarnego.

2. Jeśli Wysoka Umawiająca się Strona oświadczy, że odroczy przestrzeganie szczególnych przepisów dotyczących użycia określonych min, jak to przewiduje załącznik techniczny 1 ustęp a) niniejszego artykułu ma zastosowanie do takich min.

3. Do czasu wejścia w życie niniejszego protokołu wszystkie Wysokie Umawiające się Strony powstrzymają się od działań, które byłyby sprzeczne z tym, czego wymaga § 1 ustęp a) niniejszego artykułu.

Artykuł 9

Ewidencja i wykorzystanie danych dotyczących pól minowych, stref zaminowanych, min, min-pułapek i innych urządzeń

1. Wszystkie dane odnoszące się do pól minowych, stref zaminowania, min, min-pułapek i innych urządzeń powinny być ewidencjonowane stosownie do przepisów załącznika technicznego.

2. Cała dokumentacja ewidencyjna powinna być zachowana przez strony konfliktu, które po ustaniu działań zbrojnych podejmą wszelkie niezbędne i właściwe kroki, łącznie z wykorzystaniem takich danych, dla ochrony ludności cywilnej przed oddziaływaniem pól minowych, stref zaminowanych, min, min-pułapek i innych urządzeń w strefach znajdujących się pod ich kontrolą. Jednocześnie dostarcza one, jedna drugiej i innym stronom konfliktu, a także Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych, wszelkie dane jakie posiadają, które dotyczą pól minowych, stref zaminowanych, min, min-pułapek i innych urządzeń, rozmieszczonych przez siebie w strefach, które nie są już pod ich kontrolą. Jednakże gdy siły zbrojne jednej ze stron konfliktu znajdują się na terytorium strony przeciwnej, każda ze stron, na zasadzie wzajemności, może wstrzymać się od udostępnienia takich informacji Sekretarzowi Generalnemu i drugiej stronie w takim zakresie w jakim interesy bezpieczeństwa wymagają takiego wstrzymania, do czasu aż żadna ze stron nie będzie się znajdowała na terytorium drugiej. W tym ostatnim przypadku wstrzymane informacje będą udostępnione natychmiast jak tylko pozwolą na to interesy bezpieczeństwa. W miarę możliwości strony konfliktu będą

dążyły, na zasadzie wzajemnego porozumienia, do zapewnienia takiej informacji w możliwie najwcześniejszym terminie w sposób interesami bezpieczeństwa każdej strony.

3. Artykuł niniejszy pozostaje bez uszczerbku dla postanowień artykułów 10 i 12 niniejszego protokołu.

Artykuł 10

Usuwanie pól minowych, obszarów zaminowanych, min, min-pułapek i innych urządzeń oraz współpraca międzynarodowa

1. Bez zwłoki, po ustaniu działań wojennych wszystkie pola minowe, obszary zaminowane, miny, miny-pułapki i inne urządzenia będą wyeliminowane, usunięte, zniszczone lub utrzymywane zgodnie z postanowieniami artykułu 3 i ustępu 2 artykułu 5 niniejszego protokołu.

2. Wysokie Umawiające się Strony i strony konfliktu ponoszą taką odpowiedzialność w odniesieniu do pól minowych, zaminowanych obszarów, min, min-pułapek i innych urządzeń na terenach pod ich kontroli

3. W odniesieniu do pól minowych, obszarów zaminowanych, min, min-pułapek i innych urządzeń umieszczonych przez stronę na terenach nie będących już pod jej kontrolą strona ta zapewni stronie sprawującej kontrolę nad terenem zgodnie z ustępem 2 niniejszego artykułu, w zakresie dopuszczonym przez tę stronę, techniczną i materialną pomoc niezbędną dla wypełnienia tej odpowiedzialności.

4. Zawsze kiedy zajdzie potrzeba, strony będą dążyły do osiągnięcia porozumienia zarówno między sobą, jak i odpowiednio z innymi państwami oraz organizacjami międzynarodowymi, w sprawie dostarczenia pomocy technicznej i materialnej, włącznie z podjęciem, w stosownych okolicznościach, wspólnych działań niezbędnych dla wypełnienia tej odpowiedzialności.

Artykuł 11

Współpraca i pomoc techniczna

1. Każda Wysoka Umawiająca się Strona zobowiązuje się ułatwiać i będzie miała prawo do uczestniczenia możliwie najszerszej w wymianie sprzętu, materiałów oraz informacji naukowej i technicznej dotyczącej realizacji protokołu oraz sposobów rozminowania. W szczególności Wysokie Umawiające się Strony nie będą nakładały zbędnych ograniczeń na dostawę sprzętu oraz związanej z nim informacji technicznej dla celów humanitarnych.

2. Każda Wysoka Umawiająca się Strona zobowiązuje się dostarczyć informacje do bazy danych w zakresie rozminowania, utworzonej w ramach Systemu Narodów Zjednoczonych, w szczególności informacje dotyczące różnych sposobów i technik rozminowania oraz listy ekspertów, wyspecjalizowanych agencji lub krajowych punktów kontaktowych w sprawie rozminowania.

3. Każda Wysoka Umawiająca się Strona będąca w stanie to uczynić udzieli za pośrednictwem Organizacji Narodów Zjednoczonych, innych organizacji międzynarodowych lub na zasadzie dwustronnej, pomocy w zakresie rozminowania albo wniesie wkład w Dobrowolny Fundusz Powiernicy Narodów Zjednoczonych na Pomoc w Rozminowaniu.

4. Wnioski Wysokich Umawiających się Stron o pomoc, uzupełnione odpowiednimi informacjami, mogą być składane do Organizacji Narodów Zjednoczonych, do innych odpowiednich ciał lub do innych Państw. Wnioski takie mogą być składane u Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych, który je przekaże wszystkim Wysokim Umawiającym się Stronom i odpowiednim organizacjom międzynarodowym.

5. W przypadku wystąpień skierowanych do Organizacji Narodów Zjednoczonych Sekretarz Generalny Organizacji może, w ramach środków jakimi dysponuje, uczynić co niezbędne dla oceny sytuacji i we współpracy z występującą Wysoką Umawiającą się Stroną

określić, jaka pomoc w rozminowaniu lub w stosowaniu Protokołu winna być tej Stronie udzielona. Sekretarz Generalny może również przedstawić Wysokim Umawiającym się Stronom sprawozdanie o dokonanej ocenie oraz o rodzaju i rozmiarze postulowanej pomocy.

6. Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się, bez uszczerbku dla ich przepisów konstytucyjnych i innych norm prawnych do współpracy i przekazywania technik w celu ułatwienia stosowania zakazów i ograniczeń zawartych w niniejszym protokole.

7. Każda Wysoka Umawiająca się Strona ma prawo, w razie potrzeby, ubiegania się i otrzymywania od innej Wysokiej Umawiającej się Strony, na ile to jest potrzebne i możliwe, pomocy technicznej obejmującej specyficzne i stosowne technologie, inne niż łączące się z uzbrojeniem, w celu skrócenia okresu, w ciągu którego odwlekałaby przestrzeganie niektórych postanowień, tak jak to przewidziano w załączniku technicznym.

Artykuł 12

Ochrona przed polami minowymi, strefami zaminowanymi, minami, minami-pułapkami i innymi urządzeniami

1. Stosowanie:

a) z wyjątkiem sił zbrojnych i misji, o jakich mowa w § 2 ust. a), i) niniejszy artykuł ma zastosowanie wyłącznie do misji wypełniających zadania w strefie położonej na terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron za jej zgodą,

b) stosowanie przepisów niniejszego artykułu do stron konfliktu, które nie są Wysokimi Umawiającymi się Stronami, nie zmienia wyrażnie ani dorozumianie ich statusu prawnego czy statusu spornego terytorium,

c) przepisy niniejszego artykułu mają zastosowanie bez naruszania obowiązujących postanowień międzynarodowego prawa humanitarnego lub innych aktów międzynarodowych albo decyzji Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych, które mają na celu zapewnienie najwyższej ochrony osobom wypełniającym zadania stosownie do niniejszego artykułu.

2. Siły zbrojne i misje utrzymania pokoju oraz niektóre inne siły zbrojne i misje:

a) niniejszy paragraf dotyczy:

i) każdej z sił zbrojnych lub misji Narodów Zjednoczonych, wypełniających w jakiegokolwiek strefie zadanie utrzymania pokoju lub obserwacyjne albo zadania podobne, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych,

ii) każdej misji powołanej stosownie do rozdziału VIII Karty Narodów Zjednoczonych i wypełniającej zadania w strefie konfliktu,

b) każda Wysoka Umawiająca się Strona lub każda strona w konflikcie, o ile zostanie poproszona przez szefa sił zbrojnych lub misji, których dotyczy niniejszy paragraf:

- podejmuje na miarę swoich możliwości niezbędne środki dla ochrony, w każdej strefie będącej pod jej kontrolą sił zbrojnych lub misji przed minami, minami-pułapkami i innymi urządzeniami,

- jeśli jest to niezbędne dla skutecznej ochrony takiego personelu, zdejmuje lub czyni nieszkodliwymi wszystkie miny, miny-pułapki i inne urządzenia w odnośnej strefie,

- informuje szefa sił zbrojnych lub misji o rozmieszczeniu wszystkich pól minowych, stref zaminowanych, min-pułapek i innych urządzeń znanych w strefie, w której siły zbrojne lub misja wypełniają swoje zadania. W miarę możliwości oddaje do ich dyspozycji wszelkie posiadane dane dotyczące pól minowych, stref zaminowanych, min, min-pułapek i innych urządzeń.

3. Misje Narodów Zjednoczonych ustalania faktów lub o charakterze humanitarnym

a) niniejszy artykuł dotyczy wszelkich misji organów Narodów Zjednoczonych ustalających fakty lub mających charakter humanitarny,

b) każda Wysoka Umawiająca się Strona lub każda strona konfliktu, jeśli zostanie poproszona przez szefa misji, której dotyczy niniejszy paragraf:

- i) zapewnia personelowi misji ochronę opisana w § 2 ust. b), i) niniejszego artykułu;
- ii) gdy misja, dla wywiązania się ze swych zadań potrzebuje uzyskać dostęp do jakiegoś miejsca znajdującego się pod kontrolą tej strony lub przejść przez takie miejsce, i dla zapewnienia personelowi misji dostępu do takiego miejsca lub bezpiecznego przejścia przez takie miejsce:
  - aa) jeśli działania zbrojne nie stoją na przeszkodzie, wskazuje szefowi misji bezpieczną drogę do takiego miejsca, na ile ta strona posiada wymagane dane, lub
  - bb) jeżeli dane pozwalające na wyznaczenie bezpiecznej drogi nie zostały dostarczone po myśli ust. aa), oczyszcza drogę przez pola minowe, na ile to jest niezbędne i możliwe do wykonania.

4. Misje Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża

a) Niniejszy paragraf ma zastosowanie do wszelkich misji Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, które wykonują swoje zadania za zgodą państwa lub państw goszczących, tak jak to przewidują konwencje genewskie z 12 sierpnia 1949 r. i, odpowiednio, protokoły dodatkowe do tych konwencji;

b) każda Wysoka Umawiająca się Strona lub każda strona konfliktu, jeśli poprosi ją szef misji, której dotyczy niniejszy paragraf:

- i) zapewnia personelowi misji ochronę opisana w paragrafie 2 ust., b), i) niniejszego artykułu,
- ii) podejmuje środki wymienione w § 3 ust. b) ii) niniejszego artykułu.

5. Inne misje humanitarne i misje badawcze

a) niniejszy paragraf dotyczy następujących misji, o ile nie są one objęte §§ 2, 3 i 4 niniejszego artykułu, gdy wykonują one zadania w strefie konfliktu lub gdy chodzi o niesienie pomocy ofiarom konfliktu:

- i) misji o charakterze humanitarnym krajowego stowarzyszenia Czerwonego Krzyża, Czerwonego Półksiężyca lub Międzynarodowej Federacji tych Stowarzyszeń,
- ii) misji bezstronnej organizacji humanitarnej, w tym bezstronnej misji ozminowawczej o cechach humanitarnych,
- iii) misji badawczej utworzonej w wykonaniu postanowień konwencji genewskich z 12 sierpnia 1949 r. lub ewentualnie w wykonaniu protokołów dodatkowych do tych konwencji;

b) każda Wysoka Umawiająca się Strona lub każda strona konfliktu, jeśli zostanie poproszona o to przez szefa misji, której dotyczy niniejszy paragraf i w miarę swoich możliwości:

- i) zapewnia personelowi misji ochronę opisana w § 2 ust. b), i) niniejszego artykułu,
- ii) podejmuje kroki wymienione w § 3 ust. b) ii) niniejszego artykułu.

6. Poufność

Wszystkie dane dostarczone jako poufne w wykonaniu przepisów niniejszego artykułu winny być traktowane w sposób ściśle poufny przez tego, kto je otrzymuje; nie mogą być przekazywane nikomu, kto nie uczestniczy ani nie jest związany z siłami zbrojnymi ani z misją, bez wyraźnego upoważnienia ze strony tego, kto je dostarczył.

7. Przestrzeganie ustaw i regulaminów.

Bez uszczerbku dla przywilejów i immunitetów, z jakich mogą korzystać, i dla wymogów związanych z ich funkcjami, członkowie sił i misji o jakich mowa w niniejszym artykule:

- a) powinni przestrzegać ustaw i regulaminów państwa goszczącego ich;
- b) powinni powstrzymać się od czynów lub działań, których nie można pogodzić z bezstronnym i międzynarodowym charakterem ich funkcji.

Artykuł 13

Konsultacje Wysokich Umawiających się Stron

1. Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się do wzajemnego konsultowania się i współdziałania we wszystkich kwestiach związanych z działaniem niniejszego protokołu. W tym celu co roku odbędzie się konferencja Wysokich Umawiających się Stron.

2. Udział w corocznych konferencjach jest unormowany przez wewnętrzny regulamin uchwalany przez nie.

3. Konferencja między innymi:

- a) bada działanie i stan niniejszego protokołu,
- b) bada kwestie podniesione w sprawozdaniach przedstawionych przez Wysokie Umawiające się Strony zgodnie z § 4 niniejszego protokołu,
- c) przygotowuje konferencje kontrolne,
- d) bada rozwój technologii w celu ochrony ludności cywilnej przed minami, które rażą bez rozróżniania.

4. Wysokie Umawiające się Strony przedstawiają Depozytariuszowi, który zapewnia dystrybucję między wszystkie Strony przed konferencją roczne sprawozdania dotyczące jakiegokolwiek z następujących kwestii:

- a) upowszechniania informacji o niniejszym Protokole w ich siłach zbrojnych i wśród ludności cywilnej,
- b) rozminowania i programów readaptacyjnych,
- c) środków podjętych dla wypełniania wymogów technicznych Protokołu i wszystkich przydatnych informacji z tym związanych;
- d) tekstów ustawodawczych mających związek z Protokołem,
- e) podjętych kroków dotyczących międzynarodowej wymiany informacji technicznych, współpracy międzynarodowej przy rozminowaniu oraz technicznej współpracy i pomocy,
- f) innych stosownych spraw.

5. Koszty konferencji pokrywane są przez Wysokie Umawiające się Strony i przez państwa uczestniczące w pracach konferencji, nie będące Stronami, odpowiednio do tabeli składek w Organizacji Narodów Zjednoczonych, stosownie przystosowanej.

Artykuł 14

Przestrzeganie postanowień

1. Każda Wysoka Umawiająca się Strona podejmie wszelkie stosowne kroki, prawodawcze i inne, dla zapobiegania i represjonowania naruszeń postanowień niniejszego Protokołu, popełnionych przez osoby lub w miejscach, pozostających pod jej jurysdykcją lub kontrolą.

2. Kroki, o jakich mowa w § 1 niniejszego artykułu, obejmują kroki niezbędne dla sprawienia, by każdy, kto umyślnie zabija lub ciężko rani osoby cywilne w toku konfliktu zbrojnego, naruszając postanowienia niniejszego Protokołu, podlegał sankcjom karnym i był oddany pod sąd.

3. Każda Wysoka Umawiająca się Strona będzie ponadto wymagała, by jej siły zbrojne opracowały i podały do wiadomości instrukcje wojskowe i metody działania, i by członkowie sił zbrojnych, odpowiednio do swych zadań i zakresu odpowiedzialności, odbyli przeszkolenie co do przestrzegania postanowień niniejszego Protokołu.

4. Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się do wzajemnej konsultacji i współpracy na szczeblu bilateralnym z pośrednictwem Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych lub w trybie innej stosownej procedury międzynarodowej, w celu uregulowania wszelkich problemów, jakie mogłyby wyniknąć, dotyczących interpretacji i stosowania postanowień niniejszego protokołu.